ISSN :2395 - 6437

An International Peer Reviewed & Referred Journal

Journal of YTIF

Published by WaymakerCheritable Trust

ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ

પ્રજાપતિ મનિષ કુમાર અમૃતભાઈ & ડૉ. રુદ્રેશ વ્યાસ

સારાંશ

અત્યારના આધુનિકયુગમાં માનવીનું જીવન ખુબજ ગતિશીલ બન્યું છે જે દિન પ્રતિદિન ડિજિટલ યુગ તરફવળી રહ્યો છેજેના કારણે આજના .જેના કારણે માનવી પોતાના સમાજ કુટુંબ અને પોતાના બાળક તરફ ધ્યાન દોરી રહ્યો નથી . પિતા તરફથી જે પ્રેમ-સમયમાં જ્યારે બાળક કિશોરાવસ્થામાં પ્રવેશે ત્યારે માતા, હૂફ અને લાગણી મળવી જોઈએ એ મળી રહી નથીજે .ના કારણે બાળક ખોટી સંગત અથવા તો ખોટા વ્યસન તરફ ધકેલાય છેઆવી સમસ્યાને ધ્યાનમાં . જેનો હેતુ ધોરણ .લઈ સંશોધકે આ વિષય પસંદ કરેલ છે8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ વિસ્તારના સંદર્ભમાં અને જાતિના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલ હતોજે સુ .રત શહેર અને જિલ્લા પૂરતો જ મર્યાદિત હતો શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતાં ધોરણ .8 ના વિદ્યાર્થીઓમાં કન્યા 25 એ જ રીતે સુરત જિલ્લાના ગ્રામ્ય વિસ્તારની આવેલી પ્રાથમિક .કુમારનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો 25 અને શાળામાં અભ્યાસ કરતાં ધોરણ8 ના વિદ્યાર્થીઓમાં .કુમારનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો 25 કન્યા અને 25 100 જેમાં કુલવિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થયો હતોઆ સંશોધન માટે સર્વેક્ષણ પધ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો . .હતો

ચાવીરૂપ શબ્દો : ધોરણ 8, કિશોરાવસ્થાની સમસ્યા, અભ્યાસ

Author/S Note

MANISHKUMAR A PRAJAPATI
B. A, B.Ed., M. A, M.Ed. (RESEARCH SCHOLAR)
VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Mo. 9023698310, E-Mail. manishprajapatiphd@gmail.com
&
DR. RUDRESH M. VYAS
ASSOCIATE PROFESSOR
M.T.B ARTS COLLEGE, SURAT
Mo. 9879534919, E-mail. rudreshvyas69@gmail.com

Journal of YTIF
An International Peer Reviewed & Referred Journal
ISSN :2395 - 6437

ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ

પ્રજાપતિ મનિષ કુમાર અમૃતભાઈ & ડૉ. રુદ્રેશ વ્યાસ

પ્રસ્તાવના

બાલ્યાવસ્થા અને પુખ્તાવસ્થા વચ્ચેનો સક્રાંતિનો સમયગાળો વયની દ્રષ્ટિએ લગભગ .11 વર્ષથી શરૂ કરીને વર્ષની 20 વ્યક્તિના જીવનમાં સંઘર્ષ અને મંથનની આ મૂંઝવણભરી .ઉંમર સુધીના સમયગાળાને તરુણાવસ્થા ગણવામાં આવે છે આ ગાળામાં વૃદ્ધિનો દર ઊંચો રહે છે અને તેની .અવસ્થા છેસમાપ્તિ પહેલા જાતીય પરિપક્વતા આવી જાય છે . .અને આ અવસ્થાની શરૂઆતમાં તે બાળકો છે પરંતુ તે પૂરી થતાં તે પ્રજોત્પત્તિની ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરી લે છે ની વૃદ્ધિ જનન અવયવ (શુક્રપિંડ) છોકરાઓમાં વૃષણ .તરુણાવસ્થાના પ્રારંભિક વર્ષોમાં યૌવનારંભ દેખાવા માંડે છે ની આજુબાજુ ર ૂંવાટી, રાત્રે ઊંઘમાં વીર્યસ્ત્રાવ (સ્વપ્નદોષ), બગલમાં વાળ ઊગવા, અવાજમાં ફેરફાર, દાઢી ઊગવી વગેરે છોકરીઓમાં સ્તનનો વિકાસ, જનન અવયવની આજુબાજુ રૂંવાટી, ઋતુસ્ત્રાવ ની (માસિક ધર્મ) શરૂઆત, બગલમાં વાળ ઊગવા વગેરેઆ પ્રકારના ફેરફારથી તરુણો અને તરુણીઓ અવનવી લાગણી અન .ુભવે છે, પોતાના બાહ્ય દેખાવ અંગે સજાગ બની જાય છેવિજાતીય આકર્ષણ અનુભવે છે અને વિજાતીય વ્યક્તિની હાજરીમાં . અંડપિંડ અને શુક્રપિંડ માંથી પેદા થતા જાતીય લૈંગિક .પોતાની સારી છાપ પાડવા માટેના પ્રયત્નો આદરે છે વર્ષની ઉંમર પછી સ્ત્રીજાતીય 11 થી 10 સ્ત્રાવો માં:અંત અંતઃસ્ત્રાવનું પ્રમાણ વધતું જાય છેજાતીય -અને પુરુષ . -આના પરિણામે છોકરા .જ્યારે છોકરી ની બાબતમાં તેનાથી ઊલટું બને છે .અંતઃસ્ત્રાવનું પ્રમાણ ઘટતું જાય છે છોકરીઓમાં માસિકધર્મનું જે ચક્ર છે તેની કોઈ નિયમિત ઘટના .છોકરીમાં પોતપોતાના જાતીય લક્ષણો દેખાવા માંડે છે છોકરાઓમાં હોતી નથીછોકરીઓમાં માસિકધર્મ શરૂ થાય એટલે તરત જ .છોકરાઓમાં વીર્યસ્ત્રાવ જોવા મળે છે . તે વખતે અંડપિંડનું કદ .તેમના જનન અવયવો કાર્યશીલ બની જતા નથી, તેના પૂરા કદના ૩૦ .જેટલું હોય છે % છોકરાઓમાં જાતીય વિકાસનો સમયગા .અને તેની કાર્યક્ષમતા પણ નીચી હોય છેળો પ્રમાણમાં લાંબો હોય છેજ્યારે . .શુક્રપિંડ અને અંડપિંડમાં શુક્રકોષ અને અંડકોષ ની ઉત્પત્તિ શરૂ થવા માંડે ત્યારે જાતીય પરિપક્વતા આવી કહેવાય .જે નુકસાનકારક બની શકે છે .વધારે પડતી લાગણીઓનો પ્રવાહ આવેગજન્ય વર્તાણૂંક તરફ દોરી શકે છે કિશોરાવસ્થામાં બાળકોનો વિકાસ થાય છે અને પોતાની સ્વતંત્રતા મેળવે છેએનાથી માતા પિતાનાં નિયમો સામે . મગજમાં વિકાસ સાથે .તેમના મનમાં પ્રશ્નો જન્મી શકે છે અને તેઓ પોતે સાચા છે એવી દલીલો કરી શકે છે સંબંધિત નોંધપાત્ર ફેરફારો કિશોરોને મૂડી બનાવે છે, તેમને થાક લાગે છે અને તેમની સાથે વ્યવહાર કરવા મુશ્કેલ પડી શકે છે કેટલીક વાર સાથીદાર કિશોરોનું દબાણ અને તેમની સાથે .'ફિટ' રહેવાની જરૂરીયાત તેમને ચોક્કસ પ્રકારના વર્તન તરફ દોરી શકે છે અથવા મુશ્કેલી દૂર કરી શકાય એવી ચોક્કસ આદતો વિકસી શકે છેખોટું બોલવું એ .

કિશોરાવસ્થાનાં બાળકોમાં સામાન્ય સમસ્યા છે .કિશોરો માતાપિતા સાથે ઘર્ષણ ટાળવા કે ડરથી ખોટું બોલે એવું -.બની શકે છે

કિશોરાવસ્થામાં નીચે મુજબની વિવિધ ક્ષેત્રો અને તેની સમસ્યાઓ.

શારીરિક -આરોગ્ય અને યોગ્યતા

-સ્વ અને સ્વખ્યાલ

-કૌટુંબિક

-સામાજિક

-શૈક્ષણિક

-શિક્ષક અંગે

-રિવાજ, નૈતિક અને ધર્મ

1) MC Farlane et al. (1994) તારણ કાઢ્યું કે કુટુંબનું વાતાવરણ, કિશોરાવસ્થા અને યુવાન પુખ્તાવસ્થા દરમિયાન નિર્ણાયક મહત્વ, કારણ કે રોજિંદા જીવન અને તેમના આગળના યુવાનો માટે મનોવૈજ્ઞાનિક કાર્યની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા સામાજિક અનુકૂલન, તે દેખીતી રીતે વાતાવરણની અસરનો અભ્યાસ કરવા માટે સુસંગત છે કિશોરોના ભાવનાત્મક ગોઠવણ પર. કુટુંબનું સંગઠન કિશોરવયની છોકરીઓના સામાજિક ગોઠવણ પર પણ અસર કરે છે. માં સુખી, સુમેળભર્યા લગ્ન ધરાવતા પરિવારો તેઓને ઓછી સમસ્યાઓનો અનુભવ થાય છે અને છૂટાછેડા લીધેલા અને માર્શલી રીતે વ્યથિત પરિવારોના લોકો કરતાં ઉચ્ચ સ્વાસ્થ્ય. (બર્ન્ડટ અને કીફે)[1995]

સમસ્યા કથન

ધોરણ“8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ”

અભ્યાસના હેતુઓ

1. ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ કરવો.
2. ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ કરવો.

અભ્યાસની ઉત્કલ્પનાઓ

H_{01} ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓમાં વિસ્તારના સંદર્ભમાં કિશોરાવસ્થાની સમસ્યામાં કોઈ સાર્થક તફાવત જોવ મળશે નહીં.

H_{02} ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓમાં જાતિના સંદર્ભમાં કિશોરાવસ્થાની સમસ્યામાં કોઈ સાર્થક તફાવત જોવ મળશે નહીં.

મર્યાદા

1. આ અભ્યાસ સુરત શહેર અને જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળા પૂરતો જ મર્યાદિત રહશે.
2. આ અભ્યાસ ફક્ત વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનું માપન કરે છે.
3. આ અભ્યાસ વર્ષ 2022-23 માં અભ્યાસ કરતાં પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

સંશોધન યોજના

ધોરણ 8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ કરવાનો હોય તેથી સંશોધન યોજના નીચે પ્રમાણે છે.

પરિવર્ત્ય	કુમાર	કન્યા	કુલ
ગ્રામ્ય	25	25	**50**
શહેરી	25	25	**50**
કુલ	50	50	100

વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો

આ અભ્યાસ માટે વ્યાપવિશ્વ તરીકે સુરત શહેર અને જીલ્લામાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે ધોરણ .8 માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યાનો અભ્યાસ માટે સર્વેક્ષણ પધ્ધતિનો ઉપયોગ કરી સુરત શહેરની કુમાર 50 વિદ્યાર્થીઓ જેમાં 100 પ્રાથમિક શાળાના કુલ 1 અને ગ્રામ્યની 1 .કન્યાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો 50 અને

પરિવર્ત્યો

સ્વતંત્ર પરિવર્ત્ય :- કિશોરાવસ્થાની સમસ્યા

આધારિત પરિવર્ત્ય :- જાતિ (કુમાર,કન્યા) વિસ્તાર (ગ્રામ્ય, શહેરી)

સંશોધન પધ્ધતિ

સંશોધનનો વિષય, હેતુ, ઉત્કલ્પના અને નમૂનાને ધ્યાનમાં રાખી સર્વેક્ષણ પધ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

માહિતી એકત્રિકરણ અને પૃથક્કરણ

સંશોધનમાં જેટલું મહત્વ સાધનોનું છે તેટલું જ મહત્વ માહિતી એકત્રીકરણ હોય છે. અને માહિતીનું યોગ્ય પધ્ધતિથી પૃથક્કરણ કરવું જરૂરી છેસર્વેક્ષણ પધ્ધતિ દ્વારા માહિતી મેળવવાની હોય જે તે શાળાના આચાર્યની મંજૂરી લઈ . નમૂનામાં સમાવેશ કરવામાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓને પ્રશ્નાવલી આપી માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી તેમજ પૃથક્કરણ કરવા માહિતીનું આવૃતિ વિતરણની સારણી દ્વારા વર્ગીકરણ કરવામાં આવ્યુંવિદ્યાર્થીઓએ . આપેલા પ્રતિચારનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવા માટે કસોટીનો ઉપયોગ કરી બે જૂથોના તફાવતની સાર્થકતા .તપાસવામાં આવી

પરિણામ

સારણી-1 જાતિ

પરિવર્ત્ય	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણિત વિચલન	પ્રમાણિત ભૂલ	ટી મૂલ્ય
કુમાર	50	51.3	20.22	4.09	0.95
કન્યા	50	55.72	20.39		

સારણી-1 ના આધારે કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ 8 ના વિદ્યાર્થીઓમાં કુમાર અને કન્યાઓના કિશોરાવસ્થાની સમસ્યા પરના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી અનુક્રમે 51.55 અને 3.20 પ્રમાણવિચલન અનુક્રમે 72. 22 20 અને.4 તેમજ પ્રમાણ ભૂલ .જોવા મળ્યો 39. અને 09t – મૂલ્ય 0..આવેલ છે 95

સાર્થકતાની સારણીમાં જોતાં 0.1 કક્ષાએ ટેબલ મૂલ્ય 05. જે અહી મળેલ .છે 98tમાટે .મૂલ્ય કરતાં ઓછું છે - એટલે કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ .ઉત્કલ્પનાનો સ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી8 ના વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યા પરના સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો પર સાર્થક અસર જોવા મળે છે.

સારણી-2

વિસ્તાર

પરિવર્ત્ય	સંખ્યા	સરાસરી	પ્રમાણિત વિચલન	પ્રમાણિત ભૂલ	ટી મૂલ્ય
ગ્રામ્ય	50	62.66	15.21	3.66	4.98
શહેરી	50	44.48	20.97		

સારણી-2 ના આધારે કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ 8 ના વિદ્યાર્થીઓમાં ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના કિશોરાવસ્થાની સમસ્યા પરના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી અનુક્રમે 62.66 અને 44.15 પ્રમાણવિચલન અનુક્રમે 48. 21 20 અને.3 તેમજ પ્રમાણ ભૂલ .જોવા મળ્યો 97. અને 66t – મૂલ્ય 4..આવેલ છે 98

સાર્થકતાની સારણીમાં જોતાં 0.કક્ષાએ 05 ટેબલ મૂલ્ય 1. જે અહી મળેલ .છે 98tમાટે .મૂલ્ય કરતાં વધારે છે - એટલે કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ .ઉત્કલ્પનાનો સ્વીકાર કરવામાં આવે છે8 ના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓની કિશોરાવસ્થાની સમસ્યા પરના સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો પર સાર્થક અસર જોવા મળતી નથી.

તારણો

1. પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ 8 ના વિદ્યાર્થીઓમાં કિશોરાવસ્થા પરના સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો પર જાતિની સાર્થક અસર જોવા મળતી નથી.
2. પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ 8 ના વિદ્યાર્થીઓમાં કિશોરાવસ્થા પરના સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો પર વિસ્તારની સાર્થક અસર જોવા મળે છે.

ઉપસંહાર

દરેક શાળાઓમાં આચાર્ય, શિક્ષકો અને વાલી દ્વારા કિશોરાવસ્થામાં પ્રવેશેલા બાળકોને દરેક સમસ્યાના ઉકેલરૂપે વિવિધ સેમિનાર, કેમ્પ અને કાઉન્સીલિંગનું આયોજન કરવું જોઈએ. જેથી કરી કિશોરાવસ્થામાં પ્રવેશેલું બાળક પોતાની સમસ્યાનો ઉકેલ લાવી શકે.અને આચાર્ય, શિક્ષક અને વાલી બાળકો પ્રત્યે મિત્રભાવ રાખી બાળકોની સમસ્યાનું નિરાકરણ લાવી શકે છે.

સંદર્ભસૂચિ

Dornbusch (1987) વાલીપણા વચ્ચેના સંબંધને શોધવા માટે વાલીપણાની શૈલી અને વિદ્યાર્થીની શીખવાની સિદ્ધિના મુદ્દા હેઠળ એક અભ્યાસ હાથ ધર્યો.

MC Farlane et al. (1994) તારણ કાઢ્યું કે કુટુંબનું સંગઠન કિશોરવયની છોકરીઓના સામાજિક ધોરણો પર પણ અસર કરે છે.

Johnson et al. (2001) ના અભ્યાસના તારણો મુજબ કૌટુંબિક સુમેળ ઘટ્યો અને માતા-પિતા વચ્ચે સંઘર્ષમાં વધારો થયો. પરિણામે પરિવારમાં એકલતાની લાગણીમાં વધારો, કિશોરોની સામાજિક આંતરક્રિયામાં નોંધપાત્ર રીતે ઘટાડો, કૌટુંબિક સમસ્યાઓમાં વધારો,વગેરે સંઘર્ષ સાથે સંકળાયેલા છે.